

TRENDING: BEWEGEND LEREN

MAAR WAT LEER JE EIGENLIJK TERWIJL JE BEWEEGT?

Interview met Leon Kleinjan, hogeschooldocent bewegingsonderwijs

In tijden waarin we veel thuis aan onze keukentafel of ons bureau zitten en (nog) minder lijken te bewegen dan we deden voor het coronavirus woedde, wordt een onderzoek naar bewegend leren des te relevanter. Want we voelen allemaal wel aan: meer bewegen is gezond. Je voelt je dan fysiek en mentaal fitter. Al een tijdje is bewegend leren dan ook in, want kinderen zitten te veel tijdens een schooldag. Maar wat leren we eigenlijk als we 'bewegend leren'? Als we die vraag voorleggen van vakexperts taal en rekenen, welke opvattingen hebben zij dan over dat bewegend leren? Leon Kleinjan deed er onderzoek naar. In het kader van zijn opleiding Master of physical education and sports pedagogy schreef hij, nog vlak voor de zomer van 2020, een thesis: *Perspectieven op bewegend leren van opleidingsdocenten rekenen en taal aan de pabo*.

Het interview verloopt via teams, zittend aan een tafel en starend naar een scherm. 'Hoe zit het met jouw beweging vandaag?' vraagt Leon meteen. 'Ben jij al toegekomen aan een rondje lopen en je nek losmaken?' Mijn stijve schouders zijn het antwoord. Dat zal voor kinderen die veel achter een scherm zitten, misschien niet veel anders zijn. En ook voor de lockdowns was de vraag relevant: kinderen in de basisschoolleeftijd zitten veel, namelijk 7,3 uur per dag, blijkt uit onderzoek van het RIVM. Logisch toch, om dan bewegen en leren te combineren tot 'bewegend leren'. Maar wat precies wordt ermee bedoeld? Het is een containerbegrip waar veel onder valt, maar Leon gaat in zijn onderzoek uit van fysieke programma's die bedoeld zijn om cognitieve leerprestaties te bevorderen, executieve vaardigheden te stimuleren of beweegprogramma's die bijdragen aan een gezonde leefstijl, zonder daarmee gymlessen te vervangen.

BEWEGEN EN LEREN OF BEWEGEND LEREN

In de basisschoolpraktijk worden beweegactiviteiten vooral ingezet bij rekenen en taal en voor deze vakken zijn verschillende programma's in omloop: 'Bewegen in de taalles', 'Fit en vaardig', 'Springlab' en 'The daily mile' zijn er voorbeelden van. Wat vinden hogeschooldocenten taal en rekenen van dit soort programma's en van energizers bij hun vakgebieden? Leon: 'Ik heb een kwalitatief onderzoek uitgevoerd en zeven hogeschooldocenten van Hogeschool KPZ bevestigd. Aanvankelijk met een voorgestructureerd interview, maar al gauw bleek dat hogeschooldocenten zich niet in het keurslijf van een interview-leidraad lieten persen. De open interviews zijn daarom later geanalyseerd en uitspraken zijn gecodeerd via de inductieve, vergelijkende methode. Op die manier deed ik meer recht aan hun opvattingen.'

Energizers bijvoorbeeld vonden taal- en rekendocenten niet zo interessant voor hun vak, omdat die niet bedoeld zijn om cognitieve leerprestaties te verhogen. Het doel van die activiteiten is vaak eerder pedagogisch: het verbeteren van de groepssfeer, even wat energie kwijtraken. Zij zien wel meerwaarde in beweeg-activiteiten als dat bewegen duidelijk ten dienste staat van het behalen van taal- en rekendoelen.'

BEWEGEN VOOR BEGRIPSVORMING

'Bij rekenen zijn er ideeën t.a.v. bewegend leren met reken-doelen, met name in de begripsvormende fase. Estafette met dobbelstenen is daar een voorbeeld van: je moet rennen én je moet de dobbelsteen-structuur herkennen. Iemand dat dat snel kan, legt ook meer parcours af. Het gesprek daarna zou dan moeten gaan over hoe je die structuur nou sneller herkent. Het gaat er eigenlijk niet

op de eerste plaats om dat die kinderen zo lekker bezig zijn, ook al is dat fijn. Je kunt winnen met estafette als je de structuur snel door hebt.' Dat doelgericht leren zou meer aandacht moeten krijgen, vinden de vakdocenten. Dubbele doelen stellen, vraagt wel veel: waar gaat die activiteit nou echt om? Als je rekendoelen stelt, kijk dan of bewegen écht bijdraagt aan het behalen van die doelen. Soms wordt er dan misschien minder bewogen dan je zou willen, maar draagt die geringe beweging wel bij aan het behalen van de rekendoelen. Een voorbeeld bij verhoudingen: kinderen krijgen twee balken voor zich die even lang zijn. Ze moeten de breuk $\frac{1}{3}$ laten zien: ze kunnen dan de balk tot $\frac{1}{3}$ gaan schuiven of ze moeten de verhouding 2 staat tot 3 schuiven. Dus door die beweging te maken, krijg je meer gevoel voor wat nou precies een verhouding inhoudt.'

KRITISCH OP ONDERZOEK

Leon: 'Uit verschillende onderzoeken naar bewegen gecombineerd met reken-, spelling- en leesonderwijs blijkt dat op het gebied van automatiseren en memoriseren goede resultaten kunnen worden behaald. Op die onderzoeken zijn de hogeschooldocenten vervolgens wel kritisch: in hoeverre zouden die resultaten niet ook behaald zijn als in plaats van bewegen een andere aanpak was gekozen? Gaat het nou om het behalen van taaldoelen, om dat bewegen of om motivatie? Motivatie had wellicht ook via een andere weg gestimuleerd kunnen worden. Ook is het onduidelijk welk type beweging bijdraagt aan betere resultaten of wat de duur van de beweging zou moeten zijn. Een oorzakelijk verband tussen bewegen en leerprestaties is daardoor niet direct te leggen. Sommige onderzoeken laten ook indirect verband zien: de executieve functies kunnen verbeteren door beweging en daardoor misschien

ook de resultaten bij rekenen en taal. Eigenlijk zou er meer onderzoek gedaan moeten worden op dit gebied, vinden ook de docenten van rekenen en taal. Om met name dat directe verband meer aan te tonen.'

DOELEN STELLEN

Wat vindt Leon zelf eigenlijk van al die aandacht voor bewegend leren? 'Ik word altijd blij als ik kinderen op het schoolplein ook zie bewegen tijdens een les taal of rekenen. Maar als ik er als vakdocent bewegingsonderwijs naar kijk, vind ik het belangrijk dat er gericht aandacht is voor de kwaliteit van dat bewegen. Beter bewegen is belangrijk, want kinderen op de basisschool zijn minder fit, minder motorisch vaardig en minder sterk dan de kinderen van 30 jaar geleden. Alle reden dus om niet alleen méér te bewegen, maar ook op het gebied van motoriek doelen te stellen. Lekker springen in de klas of springen in het kader van rekenen is wel leuk, maar bij springen zouden de motorische doelen bijv. de kruispas zijn, of afstand en hoogte halen op stabiele manier terwijl je springt. Dat maakt het in het kader van bewegend leren nog ingewikkelder: wat voor doel hebben we nou voor ogen als we laten springen en rekenen tegelijkertijd? Of als we laten springen en meten hoever de kinderen komen, wat is dan het doel? Is dat een kwantitatief doel – zo veel mogelijk bewegen –, een kwalitatief doel, waarbij je ook op kwaliteit van die beweging let of een cognitief doel: bewegen om de leerprestaties van kinderen omhoog te krijgen? Een leraar moet zich bewust zijn van die doelen, want anders haalt hij eigenlijk geen van die doelen. Laat hij de kinderen verwoorden hoe ze aan de meetresultaten komen, dan past de activiteit in

het halen van rekendoelen. Bespreekt hij ook nog hoe de sprongtechniek ervoor kan zorgen dat je extra ver komt, dan werk je ook nog aan een motorisch doel. En doet hij allebei niet, maar is het doel 'gewoon bewegen', dan is dat niet heel erg (mits er veel wordt bewogen), maar als hij 'gewoon' laat bewegen en stellig zegt dat de kinderen er beter door leren rekenen, terwijl hij niet nagaat wat de kinderen er op dat gebied van hebben geleerd, dan worden hogeschooldocenten daarover minder enthousiast. Dan schiet het middel het doel voorbij. Misschien is het stellen van één doel (op gebied van motoriek of rekenen/taal) voor nu wel het meest haalbare.'

HOGESCHOOLDOCENTEN AAN ZET

Duidelijk is geworden dat als vakinhoud centraal staat, ook experts enthousiast worden over bewegend leren en dit willen toevoegen aan hun lessen op de pabo. Als het wetenschappelijk bewijs ten aanzien van de leerresultaten en werkvormen, bedacht door experts, gericht en passend bij het leerdoel, bij elkaar komen, wordt de huidige onderwijspraktijk positief beïnvloed. Dan wordt de vakinhoud en het leerresultaat verbeterd en het plezier en de motivatie verhoogd, terwijl het bijdraagt aan een betere gezondheid van de jeugd. Leon doet een duidelijke oproep: 'Aan de vakexperts van de pabo de taak om mee helpen met het creëren van methodieken en activiteiten. Om niet afhankelijk te zijn van wat er gebeurt in het werkveld of de onderzoekswereld, maar om leidend te zijn. De vakexperts hebben de sleutel om dit tot een succes te maken'.

LITERATUUR

L. Kleinjan (2020). *Perspectieven op bewegend leren van opleidingsdocenten rekenen en taal aan de pabo*. (Masterthesis in het kader van de opleiding Master of physical education and sports pedagogy) Hogeschool Windesheim: Zwolle.

OVER DE AUTEURS

Véronique Damoiseaux is hogeschooldocent Taal op Hogeschool KPZ
Leon Kleinjan is hogeschooldocent Bewegingsonderwijs op Hogeschool KPZ

